

**Beata Meyer, Agnieszka
Lewandowska**

**Znaczenie współpracy w procesie
kształtowania regionalnego produktu
turystycznego**

Ekonomiczne Problemy Usług nr 41, 520-527

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Beata Meyer, Agnieszka Lewandowska¹

ZNACZENIE WSPÓŁPRACY W PROCESIE KSZTAŁTOWANIA REGIONALNEGO PRODUKTU TURYSTYCZNEGO

Streszczenie

W procesie kształtowania produktu obszarowego, obok działań konkurencyjnych, niezbędna jest jednoczesna współpraca wszystkich podmiotów mających wpływ na jego ostateczny kształt, dająca szansę na powstanie jednolitego produktu turystycznego obszaru, który będzie wyróżniał się spośród innych produktów oraz dysponował wyrazistym, pozytywnym wizerunkiem. Celem opracowania jest analiza efektów współpracy podmiotów samorządowych w zakresie kształtowania regionalnego produktu turystycznego na przykładzie Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty.

Wstęp

Kształtowanie regionalnego produktu turystycznego jest procesem ciągłym i uzależnionym od szeregu czynników. W sposób bezpośredni wynika to ze złożoności tego typu produktu, który składa się z wielu produktów cząstkowych, a ich suma ma w ostatecznym efekcie stanowić atrakcyjny i spójny produkt turystyczny danego obszaru. Wielość elementów składających się na regionalny produkt turystyczny oznacza, że w proces jego powstawania zaangażowanych jest wiele podmiotów, których indywidualne cele często są rozbieżne. Jest to związane z konkurencją podmiotów (głównie o podobnym profilu działalności, lub podobnych walorach) o potencjalnych turystów. W procesie kształtowania produktu obszarowego, niezbędna jest partnerska współpraca wszystkich podmiotów mających wpływ na jego ostateczny kształt. Stwarza ona szansę na powstanie jednolitego produktu turystycznego obszaru, który będzie wyróżniał się spośród innych produktów oraz posiadał wyrazisty i pozytywny wizerunek.

Celem opracowania jest analiza efektów współpracy podmiotów samorządowych w zakresie kształtowania regionalnego produktu turystycznego na przykładzie Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty. Część wstępna zawiera omówienie zagadnień teoretycznych dotyczących determinant kształtowania regionalnych produktów turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów zaangażowanych w ten proces i ich współpracy. W dalszej części pracy zaprezentowano podmioty tworzące Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty oraz cele jego działania. Analiza form

---

¹ Beata Meyer – dr hab. prof. US, Zakład Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej, Katedra Zarządzania Turystyką, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Uniwersytet Szczeciński.

Agnieszka Lewandowska – dr, Zakład Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej, Katedra Zarządzania Turystyką, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Uniwersytet Szczeciński.

współpracy podmiotów w ramach ZMiGDP pozwoliła na ocenę ich znaczenia w procesie tworzenia regionalnego produktu turystycznego.

Współpraca jako jedna z determinant kształtowania regionalnych produktów turystycznych

Wśród produktów turystycznych różnego rodzaju zdecydowanie wyróżnia się produkt turystyczny o charakterze obszarowym (regionalny produkt turystyczny), który jest zdeterminowany geograficznie i związany z konkretną lokalizacją w przestrzeni. Produkt turystyczny regionu jest rozumiany jako całość złożona z elementów materialnych i niematerialnych, stanowiących podstawę istniejącego w umyśle turysty wyobrażenia i oczekiwań związanych z pobytem w danym miejscu². W tym ujęciu jest to ogólny (całkowity) produkt turystyczny regionu, który uzupełniany jest przez specyficzne produkty turystyczne (dobra i usługi o charakterze komercyjnym)³.

Produkt turystyczny regionu jest produktem złożonym, kształtowanym przez wiele różnych podmiotów, składającym się z wielu pojedynczych elementów – częściowo podobnych, częściowo heterogenicznych, ale zawsze komplementarnych⁴. Produkt turystyczny o charakterze obszarowym obejmuje zbiór zróżnicowanych elementów będących fragmentami odmiennych poziomów produktu, do których zalicza się⁵:

- a) dziedzictwo obejmujące ogół elementów powstałych w wyniku naturalnych procesów przyrodniczych i działalności człowieka, w tym np.: środowisko przyrodnicze czy kultura i tradycja, tworzące bazę dla prowadzenia działalności różnego typu i funkcjonowania obszaru,
- b) infrastrukturę obejmującą zasoby związane z rozwojem turystyki i uatrakcyjnijające ofertę turystyczną obszaru,
- c) wartość dodaną obejmującą atrybuty obszaru przynoszące określoną satysfakcję turystom, takie jak np.: idea, nazwa, logo czy wizerunek,
- d) organizację i zarządzanie (wszystkie elementy, które pozwalają funkcjonować pojedynczym elementom w formie spójnej całości, jaką jest obszarowy produkt turystyczny).

Kształtowanie regionalnego produktu turystycznego uzależnione jest od szeregu uwarunkowań, identyfikowanych jako determinanty zewnętrzne (egzogeniczne) i wewnętrzne (endogeniczne). Determinanty zewnętrzne związane są z otoczeniem obszaru i oddziałują na decyzje podejmowane w zakresie specyfiki i charakteru produktu tak, aby wpisywał się w aktualne trendy na rynku turystycznym i wykorzystywał dostępne możliwości. Do determinant tego typu można zaliczyć⁶:

- uwarunkowania ekonomiczne – wszelkie udogodnienia pozwalające na korzystne, z punktu widzenia inwestorów (producentów usług turystycznych), lokaty kapitału w sektorze turystycznym oraz te elementy rachunku ekonomicznego, które stymulują rozwój ruchu turystycznego

² E. Dziedzic: *Obszar recepcji turystycznej jako przedmiot zarządzania strategicznego*. Monografie i Opracowania nr 442, SGH, Warszawa 1998, s. 22.

³ A. Niezgoda: *Obszar recepcji turystycznej w warunkach rozwoju zrównoważonego*. Prace Habilitacyjne 24. Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2006, s. 65.

⁴ *Gospodarka turystyczna*. Red. A. Panasiuk. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 37.

⁵ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk: *Produkt turystyczny*. PWE, Warszawa 2005, s. 103.

⁶ *Ibidem*, s. 55-57.

- (m.in. możliwości kredytowania inwestycji turystycznych, możliwości pozyskiwania funduszy na cele turystyczne, ceny),
- uwarunkowania polityczne – działania podejmowane przez władze państwowe i samorządowe, stymulujące rozwój turystyki na wybranym poziomie decyzyjnym (kraj, region, powiat, gmina, miejscowość),
  - uwarunkowania kulturowe i psychologiczne – obejmujące sferę zagadnień związanych z tradycjami wypoczynku na danym terenie oraz jego percepcję przez potencjalnych turystów, a także aktualne trendy dotyczące najczęściej wybieranych form wypoczynku,
  - uwarunkowania technologiczne – stwarzające możliwości pełniejszego wykorzystania walorów turystycznych oraz sprawniejszego funkcjonowania całego systemu turystycznego (np. przygotowanie obiektów turystycznych do obsługi osób niepełnosprawnych, nowoczesne technologie budowlane, komputerowe systemy rezerwacji miejsc, elektroniczne formy płatności).

Determinanty wewnętrzne kształtowania regionalnego produktu turystycznego wynikają bezpośrednio z potencjału turystycznego regionu i mają decydujący wpływ na ostateczny kształt produktu turystycznego obszaru. Wśród nich można wyróżnić⁷:

- a) walory środowiska przyrodniczego,
- b) stan ochrony środowiska przyrodniczego,
- c) walory kulturowe, dziedzictwo kulturowe, tradycje,
- d) stan ilościowy i jakościowy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej,
- e) dostępność komunikacyjną regionu,
- f) przedsiębiorczość miejscowej ludności i zaangażowanie władz regionu w zakresie zwiększania inicjatyw proturystycznych, a także pozyskiwania inwestorów zewnętrznych (opracowane programy w tym zakresie),
- g) inicjatywę organizacji i instytucji działających na rzecz rozwoju turystyki w pozyskiwaniu środków z programów pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej,
- h) strukturę i kwalifikacje kadry turystycznej oraz osób pracujących na rzecz obsługi turystów (w sposób bezpośredni i pośredni).

Na poziomie determinant wewnętrznych wyraźnie widoczne jest, że w proces kreowania produktu turystycznego regionu zaangażowanych jest wiele podmiotów o zróżnicowanym charakterze, m.in.: przedsiębiorcy, samorządy lokalne, społeczność miejscowa, organizacje turystyczne. W takiej sytuacji niezmiernie ważne jest połączenie w spójną całość jednostkowych interesów podmiotów tak, aby powstał satysfakcjonujący turystów produkt turystyczny. Istotna jest świadomość konieczności tworzenia wspólnego produktu turystycznego dla regionu, którego powodzenie zapewni sukces także wszystkim zaangażowanym w proces jego powstania. Zapobieganie procesom wpływającym destrukcyjnie na obszarowy produkt turystyczny związane jest z umiejętnością i chęcią nawiązania współpracy przez wszystkie podmioty tworzące obszarowy produkt turystyczny.

Istotne znaczenie ma tu zjawisko kooperacji, czyli jednoczesnej współpracy i konkurencji podmiotów kreujących obszarowy produkt turystyczny. Podmioty mające wpływ na kształt produktu turystycznego obszaru powinny bowiem współpracować

---

⁷ E. Nawrocka: *Determinanty tworzenia i rozwoju markowych produktów turystycznych obszaru*. W: *Markowe produkty turystyczne*. Red. A. Panasiuk. Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin-Niechorze 2004, s. 364.

w celu wykreowania atrakcyjnego produktu turystycznego regionu (i jego prawidłowego wykorzystania), a jednocześnie konkurować pomiędzy sobą o turystę, który już podjął decyzję o przyjeździe do danego regionu.

Dominującą formą relacji pomiędzy podmiotami powinna być współpraca, gdyż tylko na jej podstawie jest możliwe powstanie atrakcyjnego produktu turystycznego i długofalowe korzystanie z jego atutów. W przypadku przewagi zachowań konkurencyjnych możliwe jest osiągnięcie krótkookresowej przewagi konkurencyjnej przez jeden z podmiotów lub ich grupę (nawet w układzie międzyregionalnym), ale w dłuższej perspektywie czasowej, gdy ujawnią się negatywne konsekwencje tego typu zachowań (utrata atrakcyjności przez obszarowy produkt turystyczny) podmioty te także tracą swoją pozycję. Jedynie przewaga zachowań o charakterze współpracy nad zachowaniami konkurencyjnymi może zapewnić wysoką pozycję konkurencyjną wśród innych regionów. W sytuacji, gdy istnieje wiele różnych podmiotów zainteresowanych kreowaniem obszarowego produktu turystycznego, szczególnie ważne staje się znalezienie rozwiązań, które będą łączyły w spójną całość pozornie sprzeczne interesy: podmiotów gospodarczych i miejscowej ludności, podmiotów prywatnych i publicznych, inwestorów doraźnych i perspektywicznych, turystów i mieszkańców, turystyki masowej i ochrony środowiska.

Problematyka współpracy podmiotów w procesie budowania regionalnego produktu turystycznego zostanie zaprezentowana na przykładzie działalności Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty.

Zasady współpracy jednostek samorządu terytorialnego w ramach Związku Gmin i Miast Dorzecza Parsęty

Podstawę kreowania regionalnego produktu turystycznego w dorzeczu Parsęty stanowi istniejące dziedzictwo, związane głównie ze środowiskiem przyrodniczym, ale także środowiskiem kulturowym oraz istniejącymi elementami infrastruktury. Dorzecze Parsęty obejmuje swoim zasięgiem około 50% wschodniej części województwa zachodniopomorskiego⁸. Jest obszar o wysokim poziomie zalesienia (około 31%), ubogi w jeziora, ale z dużą liczbą niewielkich oczek polodowcowych o zróżnicowanych formach ukształtowania powierzchni ziem (wzgórza moreny czołowej, równiny i niewielkie pradoliny). Użytkowanie powierzchni ziemi ma charakter rolniczo-leśny o wyraźnym mozaikowatym rozmieszczeniu płątów i ich zróżnicowanej wielkości, co ma decydujący wpływ na strukturę krajobrazu obszaru zlewni Parsęty i dolin poszczególnych rzek. W obrębie dorzecza Parsęty występują walory uzdrowiskowe (np.: Kołobrzeg, Połczyn Zdrój), a także walory krajoznawcze (np.: Kołobrzeg, Szczecinek, Tychowo, Borne Sulinowo). Dorzecze Parsęty dysponuje określonym potencjałem w zakresie dziedzictwa, ale wykreowanie regionalnego produktu turystycznego wymaga rozbudowy infrastruktury, określenia wspólnej idei (logo, wizerunku) i określonej organizacji, która pozwoli na funkcjonowanie pojedynczych elementów w formie spójnej całości. W Dorzeczu Parsęty leży 20 gmin i to charakter ich wzajemnych relacji jest czynnikiem determinującym rozwój regionalnego produktu turystycznego na tym obszarze.

Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty (ZMiGDP) został utworzony w czerwcu 1992 r. i zrzesza gminy leżące w dorzeczu rzeki Parsęty oraz gminy położone

⁸ Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęta z siedzibą w Karlinie. www.parseta.org.pl.

w sąsiedztwie rzeki. Członkami Związku są 24 gminy, w tym 4 gminy miejskie, 7 miejsko-wiejskich oraz 13 wiejskich znajdujących się we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego⁹. Należy podkreślić, iż w Dorzeczcu Parsęty leży 20 gmin, z czego aż 18 jest w Związku Miast i Gmin Dorzeczca Parsęty. Do Związku należą również trzy gminy leżące w dorzeczcu Regi. Podstawowym celem powołania i działania Związku jest wspólne rozwiązywanie problemów dotyczących ochrony środowiska, promowanie regionu oraz wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego przy zachowaniu walorów przyrodniczo-krajobrazowych.

Od początku swojej działalności ZMiGDP prowadził działania, których ostatecznym efektem była rozbudowa, urozmaicenie i podniesienie atrakcyjności produktu turystycznego obszaru dorzeczca Parsęty, pomimo tego, że działania cząstkowe często nie dotyczyły bezpośrednio turystyki. ZMiGDP bowiem zajmował się głównie przygotowaniem dokumentacji technicznych na zagospodarowanie wód dorzeczca Parsęty i rozwiązywaniem problemów gospodarki wodno-ściekowej oraz opracowywaniem wniosków do różnych funduszy i fundacji o przyznanie środków finansowych na realizację swoich celów statutowych¹⁰. Głównym z nich jest ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego Dorzeczca Parsęty, określające kształt produktu turystycznego tego obszaru. Realizacja tego celu możliwa jest m.in. poprzez¹¹:

- podejmowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu, stanowiących podstawę dla rekreacji oraz turystyki krajowej i zagranicznej,
- ukierunkowywanie rozwoju gospodarczego terenu w oparciu o walory przyrodnicze,
- reprezentowanie wspólnych interesów gmin w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego we współpracy z innymi podmiotami, zarówno w kraju jak i za granicą,
- przedstawianie odpowiednim organom władzy publicznej wspólnych inicjatyw, wniosków i opinii w zakresie będącym przedmiotem działania Związku,
- wymianę doświadczeń w zakresie realizacji zadań komunalnych wpływających na ochronę i kształtowanie środowiska przyrodniczego,
- budowę lub pomoc w budowie i modernizacji oczyszczalni ścieków i urządzeń kanalizacyjnych mających wpływ na podwyższenie klasy czystości wód Dorzeczca Parsęty,
- rozwój infrastruktury administracyjnej, komunikacyjnej, informatycznej, gospodarczej z poszanowaniem naturalnego środowiska Dorzeczca Parsęty,
- edukację ekologiczną, w tym prowadzenie kursów i szkoleń,
- inspirowanie i promowanie wszelkiego rodzaju działalności gospodarczej i przedsięwzięć gospodarczych przyjaznych dla środowiska naturalnego oraz agroturystyki.

Dochodami Związku są głównie wpływy ze składek członkowskich, dochody z majątku Związku, wpływy z działalności gospodarczej, subwencje oraz dotacje

⁹ Miasta i gminy wchodzące w skład związku: Białogard, Kołobrzeg (miasto i gmina), Świdwin, Barwice, Biały Bór, Bobolice, Borne Sulinowo, Karlino, Połczyn Zdrój, Białogard, Biesiekierz, Dygowo, Grzmiąca, Gościno, Kołobrzeg, Rąbino, Rymań, Siemyśl, Sławoborze, Szczecinek, Tychowo, Ustronie Morskie.

¹⁰ <http://www.parseta.org.pl>.

¹¹ Statut Związku Miast i Gmin Dorzeczca Parsęty. <http://bip.parseta.org.pl>.

celowe na realizację zadań zleconych. W budżecie Związku przyjętym na rok 2008 przewiduje się dochody w zakresie upowszechniania turystyki w wysokości 1 734 813,07 zł¹².

Jak wynika z zadań postawionych przed Związkiem Miast i Gmin Dorzecza Parsęty oraz z budżetu Związku, rozwój turystyki i zachowanie walorów naturalnych na obszarze będącym w gestii związku jest priorytetowym celem, któremu podporządkowane są wszystkie działania realizowane przez Związek. Działania te sprzyjają również rozwojowi turystyki aktywnej oraz agroturystyki. Obie formy turystyki mają bowiem duże perspektywy rozwoju na obszarze Dorzecza Parsęty, a bardzo aktywna działalność tej organizacji sprzyja kreowaniu markowego produktu turystycznego regionu.

Realizowane projekty jako efekty współpracy podmiotów w ramach ZMiGDP

W ciągu szesnastoletniej działalności Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty zrealizował szereg projektów, które odpowiadają przyjętym celom statutowym organizacji. Zrealizowane i wciąż realizowane projekty dotyczą ochrony środowiska, a przede wszystkim ochrony czystości wód, jak na przykład programy: „Zintegrowany system zarządzania terenami podmokłymi zlewni Parsęty”, „Gospodarka wodami Parsęty”, czy opracowana Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miast i Gmin Dorzecza Parsęty, ale i również wśród działań podejmowanych wspólnie przez gminy znajdują się inicjatywy o charakterze typowo turystycznym.

Przykładem takich działań jest zrealizowany w 2004 roku projekt „Program Rozwoju Turystyki Dorzecza Parsęty”, którego celem było określenie warunków istotnych dla powstania produktu turystycznego dorzecza Parsęty poprzez stworzenie programu rozwoju turystyki i opracowanie wspólnego znaku graficznego dla całego dorzecza promującego jego markę turystyczną. W ramach tego projektu przygotowano „Ramowy program rozwoju turystyki Dorzecza Parsęty”, stworzono stronę internetową oraz opracowano tematyczne materiały promocyjne, jak na przykład przewodniki turystyczne dla wędkarzy, kajakarzy, turystów rowerowych i pieszych¹³.

Kolejny projekt o charakterze turystycznym dotyczył powołania Lokalnej Organizacji Turystycznej Dorzecza Parsęty (z siedzibą w Karlinie) mającej zająć się profesjonalną promocją turystyczną regionu Dorzecza Parsęty. Jako główne zadania LOT-u Dorzecza Parsęty określono integrację społeczności lokalnej (głównie jednostek samorządu lokalnego i branży turystycznej), tworzenie i rozwój produktu turystycznego wokół lokalnych atrakcji turystycznych, oraz gromadzenie i aktualizację informacji o atrakcjach i produktach turystycznych, utrzymanie i prowadzenie lokalnych punktów informacji turystycznej. Opracowano dokument pt. „Program Promocji Turystycznej Dorzecza Parsęty”, stworzono stronę internetową: www.lot.parseta.pl, oraz wydano materiały promocyjne w trzech wersjach językowych.

Wśród przedsięwzięć o charakterze turystycznym na uwagę zasługuje także „Subregionalny Program Rewitalizacji Miast, Gmin i Powiatów Dorzecza Parsęty” realizowany w ramach programu Interreg III A. Celem projektu było wykorzystanie

¹² Uchwała numer 37/07 Zgromadzenia Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty w sprawie uchwalenia budżetu związku na rok 2008. <http://bip.parseta.org.pl>.

¹³ Projekty Związku. <http://www.parseta.org.pl/Projektyziazku.aspx>.

potencjału rozwojowego obszaru, a mianowicie cennych walorów dziedzictwa kulturowego Dorzecza Parsęty na rzecz budowy i rozwoju transgranicznej oferty turystycznej. W ramach projektu opracowano strategię rozwoju markowego, polskoniemieckiego produktu turystycznego „Szlak Solny” oraz sporządzono Subregionalny Plan Rewitalizacji Miast, Gmin i Powiatów Dorzecza Parsęty. W kolejnej inicjatywie realizowanej w ramach programu Interreg III B, a mianowicie w projekcie „AGORA – Sieć Zrównoważonego Rozwoju Turystyki w Regionie Morza Bałtyckiego” określono również produkt turystyczny „Parki Dorzecza Parsęty” jako element „Szlaku solnego – markowego produktu turystycznego Dorzecza Parsęty”.

Działania związane z kreowaniem produktu turystycznego obszaru Dorzecza Parsęty w oparciu o walory kulturowe widoczne są także w projekcie „Śladami historii w Dorzeczu Parsęty – rozwój transgranicznej oferty turystycznej”. Inicjatywa ta realizowana w ramach programu Interreg III A, zakładała budowę produktu turystycznego w oparciu o „Szlak otwartych kościołów”. W ramach projektu wydano materiały promocyjne oraz ustawiono tablice informacyjne przy kościołach, dworach, pałacach i zamkach.

W lutym 2008 roku zakończony został projekt „Zagospodarowanie turystyczne obszarów cennych przyrodniczo w Dorzeczu Parsęty”. W ramach tej inicjatywy zbudowano 6 przystani kajakowych, opracowano koncepcję zagospodarowania oraz dokumentację techniczną dla szlaków pieszych i rowerowych na obszarach cennych przyrodniczo ZMiGDP, jak również dokonano szczegółowej waloryzacji przyrodniczej obszaru. W ramach projektu zakupiono także 60 kajaków i 6 przyczep do ich transportu.

Obok przedstawionych projektów realizowanych przez ZMiGDP na uwagę zasługują także inicjatywy takie, jak Międzynarodowy Spływ Kajakowy rzekami Radew i Parsęta oraz Międzynarodowy Rajd Rowerowy szlakami Dorzecza Parsęty, które dzięki staraniom Związku mają charakter cykliczny. Wśród planowanych projektów znajduje się także modernizacja i zagospodarowanie szlaków turystycznych Dorzecza Parsęty.

W realizowanych przez związek projektach widoczna jest współpraca nie tylko wewnątrz związku, ale i również na zewnątrz, czego przykładem może być projekt „AGORA” – Sieć Zrównoważonego Rozwoju Turystyki w Regionie Morza Bałtyckiego”.

Wynika zatem, iż podjęcie współpracy przez gminy oraz zawiązanie Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty umożliwiło realizację dużych przedsięwzięć turystycznych o charakterze regionalnym. W celu kreowania atrakcyjnego regionalnego produktu turystycznego konieczna jest bowiem współpraca większej liczby podmiotów i uwzględnienie wielu czynników wpływających na kształt tego produktu. Wśród wspólnie podejmowanych przez gminy działań widoczne są inicjatywy mające pozytywny wpływ na walory i ochronę środowiska przyrodniczego, zachowanie walorów kulturowych, dbałość o dziedzictwo i tradycje oraz na stan ilościowy i jakościowy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej.

Podsumowanie

Gminy wchodzące w skład Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty poprzez połączenie sił i swoją aktywną działalność wpływają na kształtowanie atrakcyjnego regionalnego produktu turystycznego Dorzecza Parsęty. Efektem współpracy są licznie realizowane projekty, które determinują rozwój turystyki na obszarze Związku.

W realizowanych przez Związek inicjatywach widoczna jest duża świadomość konieczności współpracy wielu podmiotów przy tworzeniu atrakcyjnego produktu turystycznego oraz zapobieganiu procesom mogącym negatywnie wpłynąć na rozwój turystyki.

THE IMPORTANCE OF THE COOPERATION WHILE SHAPING A REGIONAL TOURISM PRODUCT

Summary

In the process of shaping the tourism area product, in addition to competitive activities, it is necessary to induce simultaneous efforts of all actors having an impact on its final shape. This enables creation of a unique tourism product area, which will be identified among other products, and have a clear, positive image. The aim of the study is the analysis of the effect of cooperation between municipalities in the field of shaping a regional tourism product using the example of the Cities and Municipalities union of the Parsęta Basin.